

УДК 576.89(075.8)

**Якобчук В. В., аспірант, Калько А. Д., д.геогр.н., професор**  
(Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка  
Степана Дем'янчука, м. Рівне)

## **СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В РІВНЕНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ БАЗОВОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ**

***Анотація.** В статті досліджено різнофакторні особливості функціонування Рівненського базового медичного коледжу як основної установи проведення педагогічного експерименту дисертаційного дослідження. Висвітлено історичні, педагогічні та організаційні аспекти становлення освітньої складової в коледжі. Визначено основні спеціальності, які стали результатом тривалої ретроспективи розвитку коледжу на теренах краю. Розкрито етапи формування науково-педагогічного колективу, як основи для засвоєння професійних компетентностей.*

***Ключові слова:** коледж, медицина, лікувальна справа.*

***Аннотация.** В статье исследованы разнофакторные особенности функционирования Ровенского базового медицинского колледжа как основной организации проведения педагогического эксперимента диссертационного исследования. Освещены исторические, педагогические и организационные аспекты становления образовательной составляющей в колледже. Обозначены основные специальности, которые стали результатом продолжительной ретроспективы развития колледжа на территории края. Раскрыты этапы формирования научно-педагогического коллектива, как основы для усвоения профессиональных компетентностей.*

***Ключевые слова:** колледж, медицина, лечебное дело.*

***Annotation.** The article is first from the series of the publications sanctified to the different factors to the features of functioning of the Rivne base medical college as basic establishment of realization of pedagogical experiment of dissertation research. The historical, pedagogical and organizational aspects of becoming of educational constituent are lighted up in a college. Marked row of specialties that became the result of the protracted retrospective view of development of college on the walks of life of edge. Considered stages of forming of scientifically-pedagogical collective, as bases for mastering of professional knowledge.*

***Key words:** college, medicine, curative business.*

**Рівненський державний базовий медичний коледж** є одним із перших в області закладів I–II рівня акредитації (рис. 1).



Рис. 1. Рівненський державний базовий медичний коледж

Відповідно до рішення Акредитаційної комісії від 5 липня 2014 р., протокол № 110 наказом Міністерства освіти і науки України Рівненський державний базовий медичний коледж визнано акредитованим за статусом вищого навчального закладу освіти першого рівня акредитації (сертифікати про акредитацію НД–I № 1871838, НД–I № 1871836, № 1871837, № 1871833, № 1871834 від 8 липня 2014р.) [1]. Термін дії сертифікатів до 1 липня 2019 р. Відповідно до Рішення Акредитаційної комісії України від 08.07.2014 р., протокол № 110 строк дії ліцензії та сертифікатів про акредитацію до 1 липня 2019 р. Директором коледжу є Сабадишин Ростислав Олексійович, який очолює коледж з 16.10.1998 р., викладач вищої категорії, доктор медичних наук, професор, Заслужений лікар України, відмінник освіти, член ДАК, нагороджений Почесною грамотою МОЗ України, лікар-лікувальник.

**Визнання коледжу** базовим в регіоні, масштабність студентського колективу, значна кількість науково-педагогічних кадрів та освітньо-виховні здобутки цього навчального закладу не могли не привернути до себе увагу низки науковців Рівненщини та інших областей держави. Всебічний аналіз великої кількості публікацій [1–11], присвячених функціонуванню Рівненського державного базового медичного коледжу дозволяє зробити висновок, що дослідження ретроспективи становлення умов для отримання хіміко-біологічних професійних компетентностей виконані на недостатньому науково-методичному рівні.

**Метою нашої статті** є аналіз історичних, педагогічних та організаційних аспектів становлення освітньої складової в Рівненському державному базовому медичному коледжі. Передбачається вирішити такі завдання: з'ясувати існуючі уявлення про ретроспективу становлення освітньої складової; проаналізувати особливості методологічних підходів та основні проблемні та перспективні особливості формування освітньої складової в навчальному закладі.

Підготовка медичних спеціалістів у Рівненському державному базовому медичному коледжі здійснюється з таких спеціальностей:

#### I рівень акредитації:

Галузь знань – 1201 Медицина:

- 5.12010101 Лікувальна справа, кваліфікація фельдшер на базі основної та повної загальної середньої освіти, термін підготовки 3 і 4 роки;
- 5.12010102 Сестринська справа, кваліфікація медична сестра на базі основної та повної загальної середньої освіти, термін підготовки 3 і 4 роки;
- 5.12010201 Лабораторна діагностика, кваліфікація лаборант медичний на базі повної загальної середньої освіти, термін підготовки 2 роки;
- 5.12010106 Стоматологія ортопедична, кваліфікація зубний технік на базі повної загальної середньої освіти, термін підготовки 2 роки;
- 5.12010104 Стоматологія, кваліфікація гігієніст зубний на базі основної загальної середньої освіти, термін підготовки 4 роки.

Галузь знань – 1202 Фармація:

- 5.12020101 Фармація, кваліфікація фармацевт на базі основної та повної загальної середньої освіти, термін підготовки 2 роки і 3 роки.

#### II рівень акредитації:

Галузь знань – 1201 Медицина:

- 6.120101 Сестринська справа, кваліфікація бакалавр медичної сестри (вечірня форма навчання) на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст зі спеціальностей: Лікувальна справа, Сестринська справа, Акушерська справа, термін підготовки 3 роки.

Галузь знань – 1202 Фармація:

- 6.120201 Фармація, кваліфікація бакалавр фармації на базі повної загальної середньої освіти, термін підготовки 3 роки.

В коледжі працює відділення підвищення кваліфікації та спеціалізації медичних та фармацевтичних спеціалістів, яке проводить 45 циклів підвищення кваліфікації та 2 спеціалізації (анестезіологія і реаніматологія, фізіотерапія) з річним ліцензованим обсягом 3500 осіб.

У структуру медичного коледжу входить Костопільська філія, яка готує молодших медичних фахівців за напрямом охорона здоров'я зі спеціальностей:

- 5.12010102 Сестринська справа;
- 5.12010105 Акушерська справа.

Коледж акредитований з усіх вище перерахованих спеціальностей. Освітня діяльність з надання повної загальної середньої освіти проводиться при здобутті освіти молодшого спеціаліста за такими спеціальностями: «Лікувальна справа», «Сестринська справа», «Лікувальна справа», «Фармація», «Стоматологія».

Становлення медичної освіти на Рівненщині за історичними даними почалося з «Школи фельдшерів», започаткованої за більшовицької окупації на Волині 1939–1941 рр. у Рівному, яка проіснувала майже два роки і була знищена війною. Цей певний етап милосердної діяльності людей-медиків залишив свій неповторний релікт[1].

Критичний на той час, майже катастрофічний брак медичного персоналу на Волині, з примусу вивезений до Сибіру більшовиками і винищений війною, призвів до необхідності того, що восени 1941 р. в м. Рівне було організовано «Школу медсестер». Пристосовуючись до своєрідних умов військового часу, було розроблено програму навчання і виховання учениць школи, щоб підготувати сестру-універсалку, яка б уміла не тільки виконати свою роботу, а часто і замінити лікаря, акушерку, гігієністку, при потребі – стати на захист Вітчизни. Тому у програмі навчання особливою увагою були позначені українознавчі предмети і медичні дисципліни. Така підготовка давала кваліфікацію: медична сестра, акушерка і гігієністка. Програма навчання була розрахована на 3 роки, а практична підготовка проходила у шпиталях міста, влітку – в сільських шпиталях і амбулаторіях. Навчання в школі давалося важко, бо бракувало приміщень, інструментів, обладнання, викладачів. Тільки в першу зиму школа 4 рази змінювала своє приміщення. Велику допомогу школі надавала організаційний референт Червоного Хреста в Рівному Харитя Кононенко. Вона підшукувала викладачів, організувала безкоштовну їдальню та гуртожиток для найбідніших учениць школи. Весною 1942 року німці, заклавши всі навчальні заклади міста, планували закрити і «Школу медсестер», як непотрібну, а молодь – вислати до Німеччини на роботу. Але все ж таки в січні–лютому 1943 року успішно закінчили науку 25 учениць, із них 17 українок. Майже всі вони отримали роботу в шпиталях та амбулаторіях Рівного.

Переслідування спонукали директора Рівненської «Школи медсестер» (він же директор хірургічної лікарні міста) лікаря-хірурга Дмитра Сасенка зникнути в лісі, перейшовши до відділів УПА та забравши хірургічний інструментарій та хірургічну обслугу з числа випускників. Згодом «до лісу» пішли 15 випускниць школи допомагати пораненим, часом перевозити їх до лікарні міста. Це було великим ризиком, адже німці розстрілювали кожного підозрюваного. Важка сторінка буремного лихоліття гартувала справжній арсенал майбутніх медиків, для яких вибір професії означав віддане служіння рідній Батьківщині.

Історія сьогоденішнього медичного коледжу розпочалася з першого повоєнного року, коли на основі розпорядження Наркому охорони здоров'я колишньої УРСР від 28 травня 1945 року № 23318 у приміщенні пологового будинку, що на вулиці Соборній, було відкрито Рівненську фельдшерсько-акушерську школу для підготовки медичних спеціалістів середньої ланки. Першим директором Рівненської фельдшерсько-акушерської школи з 1 липня 1945 року був призначений лікар Володимир Іванович Магарко.

29 серпня цього ж року згідно з наказом № 4 на посаду завідувача навчальною частиною школи була зарахована Іванова Єлизавета Петрівна, викладач історії. Перші викладачі фельдшерсько-акушерської школи (зараховані в штат навчального закладу впродовж 1945–1946 рр.): Ягленко Яків Григорович – викладач фізики та математики; Романович Зоя Євгенівна – викладач біології та економічної географії; Романовська Зінаїда Яківна – викладач української мови; Величко Надія Іванівна – викладач російської мови; Вєсьолов Сергій Іванович – військовий керівник; Лосєв Іван Сергійович – викладач хімії; Федорова Ольга Степанівна – викладач фізіології; Ягленко Лідія Михайлівна – викладач української мови; Тихонович Федір Митрофанович – викладач латинської мови; Буланов Леонід Васильович – викладач загальної гігієни; Петухова Поліна Іванівна – викладач мікробіології; Воробйов Микола Степанович – викладач фізіології, внутрішніх хвороб; Сліпокурова Тетяна Іванівна – викладач біології; Щербина Федот Йосипович – викладач української мови; Шаповський Панфілій Федорович – викладач математики; Бурштейн Ізраїль Ноевич – викладач фармакології; Борійчук Лідія Вікторівна – викладач педіатрії; Лосєва Тетяна Георгіївна – викладач хірургії; Шапонікова Марія Лаврентіївна – викладач акушерства. 10 вересня 1945 року за наказом № 8 на перші курси фельдшерсько-акушерської школи без екзаменів було зараховано 5 відмінників неповної середньої школи з випуску 1944–1945 рр.; 7 осіб, які закінчили середні школи і ті, хто витримав конкурсні іспити. Всього було зараховано 61 особу і 10 – було прийнято умовно.

20 вересня 1945 року юнаки і дівчата першого набору сіли за навчальні парти, відкриваючи перед собою незвіданий ще світ найгуманнішої професії – медичного працівника. Не всім поталанило подолати заповітний рубіж, про що свідчать деякі пункти директорських наказів. Однак, не зважаючи на труднощі повоєнних літ, 58 учням випускних курсів, що успішно склали державні іспити, було присвоєно кваліфікацію медика: для юнаків – «фельдшер», для дівчаток – «акушерка». 8 найкращих учнів отримали диплом із відзнакою. Їх імена: Чайка Олександр Павлович, Рокунєць Зоя Радивонівна, Магарко Віктор Іванович,

Гаврусевич Костянтин Григорович, Лашевський Сергій Данилович, Деніга Неоніла Олександрівна, Якимчук Микола Михайлович, Чекун Віра Михайлівна.

24 червня 1954 року, згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я УРСР, фельдшерсько-акушерська школа була перейменована у Рівненське медичне училище. Через необхідність надання населенню області професійної медичної допомоги, поліпшення якості санітарно-гігієнічного обслуговування, в 1961 році було засновано зуболікарське відділення, у 1962 – фармацевтичне, 1963 – санітарно-фельдшерське, 1971 – фельдшерсько-лаборантське відділення.

У 1967 році став до ладу новий навчальний корпус медичного училища на 600 місць, який містив 22 кабінети, 12 навчальних аудиторій та лабораторій.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я УРСР від 1 серпня 1979 року, училище отримало статус базового як визнання високого рівня підготовки медичних працівників.

За цією сухою статистикою – долі багатьох поколінь викладачів та студентів. В стінах Рівненського медичного училища працювали відомі медичні спеціалісти, доктори медичних наук Євген Михайлович Боровий та Борис Костянтинівич Квашенко, які долучили свій великий внесок досягнень до розвитку медицини на Рівненщині. Випускниками Рівненського медичного училища є нинішній директор коледжу доктор медичних наук, професор Р. О. Сабадишин, завідувач кафедри мікробіології Вінницького медуніверситету, доктор медичних наук, професор Г. К. Палій, завідувач кафедри анатомії Тернопільської медичної академії, доктор медичних наук, професор Я. І. Федонюк, доцент кафедри анатомії Тернопільської медичної академії В. Л. Гомон, кандидат медичних наук Чернівецького медичного університету І. Ф. Онофрійчук та інші. Чимало вихованців цього закладу стали висококваліфікованими спеціалістами і працюють у всіх регіонах України та поза її межами.

Становлення навчального закладу пов'язане з іменами його директорів: В. І. Магарка (1945–1949 рр.), В. О. Притули (1949–1959 рр.), В. І. Забродського (1959–1961 рр.), С. І. Якушевського (1961–1969 рр.), Є. Ф. Мазуренка (1969–1976 рр.), А. І. Гороб'я (1976–1998 рр.), з 1998 р. і донині – Р. О. Сабадишина. Кожен із них вніс посильний вклад у розвиток навчального закладу.

З 1999 року Рівненське базове медичне училище набуло нового значення та піднялося на вищу сходинку, одержавши другий рівень акредитації. А рішенням Державної акредитаційної комісії України від 13 квітня 1999 року отримало статус медичного коледжу.

Враховуючи тенденції розвитку медичної школи області, реорганізація закладу була спрямована на тісну співпрацю наукової та практичної медицини. Підготовка до реформування середньої спеціальної медичної

освіти на Рівненщині розпочалася ще в 1998 році. Навчання в коледжі здійснюється як за держзамовленням, так і на контрактній основі. За роки існування коледж підготував понад 12 тисяч молодших медичних спеціалістів. Нині в коледжі навчається понад 2000 студентів.

Структуру освітнього процесу коледжу складають шість відділень та 12 циклових методичних комісій (Предметна комісія іноземних мов, Циклова комісія фармацевтичних дисциплін, Циклова комісія медико-профілактичних дисциплін, Предметна комісія хімії, Циклова комісія професійно-орієнтованих дисциплін терапевтичного профілю № 2, Циклова комісія професійно-орієнтованих дисциплін терапевтичного профілю № 1, Циклова комісія професійно-орієнтованих дисциплін хірургічного профілю № 2, Циклова комісія професійно-орієнтованих дисциплін хірургічного профілю №1, Циклова комісія професійно-орієнтованих дисциплін загальнотерапевтичного профілю, Циклова комісія фундаментальних дисциплін, Предметна комісія з фізичного виховання, Предметна комісія мови та літератури, Циклова комісія загальноосвітніх дисциплін, Циклова комісія психолого-педагогічних та суспільно-економічних дисциплін, Циклова комісія стоматологічного профілю). Студенти Рівненського державного медичного коледжу проходять навчально-виробничу практику на базі кращих лікувально-профілактичних закладів м. Рівного та області, в яких з цією метою обладнано 42 навчальні кімнати. Такий підхід дозволяє наблизити рівень викладання дисциплін до вимог практичної охорони здоров'я.

1998 року в коледжі введено стипендію Президента України. Першим стипендіатом стала випускниця відділення «Лікувальна справа» Олена Охмак. Впродовж останніх років значно зросла матеріальна та навчально-наукова база коледжу, підвищився науковий рівень викладацького складу, вдосконалюються форми і методи навчально-методичної та наукової роботи. Загалом, зріс престиж навчального закладу. У 2001 році на баланс коледжу міською та обласною адміністрацією передано навчальний корпус загальною площею 3502 м<sup>2</sup>, де після проведених сучасних ремонтних робіт облаштовані затишні лекційні аудиторії, навчальні кімнати та лабораторії.

У 2003 році медичний коледж отримав ще один гуртожиток, в якому за шестимісячний термін проведений капітальний ремонт і осучаснені меблями кімнати. Студенти тепер не лише забезпечені житлом, але й поліпшилися умови їх проживання. У 2000 році в коледжі відновлено відділення «Стоматологія ортопедична». Для повноцінної практичної підготовки зубного техніка встатковано власний стоматологічний кабінет, лабораторії для роботи з металокерамікою, придбане необхідне обладнання (керамічні печі тощо). Виробниче місце кожного студента оснащено робочим столом з бормашиною, електротігелем та іншим необхідним технічним

устаткуванням. Клінічні дисципліни студентам викладають не тільки викладачі коледжу, а й досвідчені фахівці з практичної охорони здоров'я. Принцип «вчить той, до кого ти згодом прийдеш працювати» дуже важливий у системі підготовки висококваліфікованих фахівців.

З часом значно розширилася аптечна мережа та приватна форма аптечного обслуговування, і оскільки, з 1980 року в Рівненській області не готувалися фахівці для галузі фармації, постала гостра потреба підготовки кваліфікованих фармацевтичних кадрів. Тому 2000 року в коледжі відновлена спеціальність фармація і відповідно до ліцензійних вимог забезпечена викладацькими кадрами для організації навчально-виховного процесу.

Фармацевтична асоціація ВАТ «Рівне-фармація» передала в безкоштовну оренду для створення лекційних аудиторій, навчальних кімнат та лабораторій необхідні приміщення, які знаходяться на базі аптечних закладів м. Рівного. За сприяння голови правління ВАТ «Рівне-фармація» В. В. Синяка для оснащення профільних кабінетів медичному коледжу було надане лабораторне та аптечне обладнання. Важливим є те, що основна частина спеціальних дисциплін проводиться безпосередньо на виробничих базах висококваліфікованими спеціалістами. Впродовж року було додатково створено навчальний комплекс для занять студентів-фармацевтів: асептична, лекційні аудиторії, лабораторії.

Виробнича і переддипломна практики студентів проводяться у терміни, визначені графіком навчального процесу та відповідно до нормативних документів. З усіма лікувально-профілактичними закладами укладено договори про співпрацю. Студенти проходять практику згідно Положення про організацію та проведення практики студентів вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвердженого Наказом МОЗ України 07.12.2005 року за №690. Звітна документація відповідає загальноприйнятим вимогам. З метою покращення якості підготовки майбутніх медичних працівників середньої ланки та поточного контролю під час проходження різних видів практики студенти ведуть щоденники та складають письмовий звіт про пройденої практику. Аналіз останніх показав, що студенти відпрацьовують практику в достатньому обсязі згідно переліку практичних навичок. Якісний показник по захисту переддипломної практики у 2015 році становив 75 %.

**Показниками результативності** науково-методичної роботи коледжу є зростання педагогічної майстерності викладачів коледжу, підвищення якості проведення теоретичних та практичних занять, удосконалення навчально-методичного забезпечення, збільшення кількості постійно діючих творчих груп, створення сприятливих умов для ефективної реалізації творчого потенціалу кожного викладача. А об'єктивна потреба в формуванні професійно- педагогічної компетентності молодших медичних працівників у процесі фахової підготовки, недостатня теоретична і



практична розробленість окресленої проблеми та необхідність вирішення визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: «Використання інноваційних методів у формуванні компетентностей при викладанні хімії студентам медичних коледжів».

**1.** <http://www.mcollege.rv.ua/ua/> **2.** Примачок Л. Л. Виховання у студентів медичного коледжу розради як духовної цінності. Монографія / Л. Л. Примачок. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 180 с. **3.** Кішук В. М. Адаптація студента-випускника до роботи в реальних умовах сьогодення. Проект / В. М. Кішук, А. С. Дейнека. – Рівне : РДБМК, 2014. **4.** Мельничук Н. М. Соціально-педагогічний патронаж студентів соціально-незахищених категорій Рівненського базового медичного коледжу / Н. М. Мельничук. – Рівне : РДБМК, 2015. – 46 с. **5.** Хмеляр І. М. Модель розвитку професійної компетентності студентів медичного коледжу шляхом впровадження міжпредметної інтеграції / І. М. Хмеляр, Л. О. Борисюк. – Рівне : РДБМК, 2015. – 65 с. **6.** Хмеляр І. М. Педагогічні умови формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх медичних працівників (на прикладі організації навчально-виховного процесу в медичних коледжах) [Текст] / І. М. Хмеляр, О. Ю. Щупак // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 1. – С. 95–98. **7.** Бухальська С. Є. Теоретичні аспекти реалізації між предметної інтеграції в процесі викладання медичної біології у вищих медичних навчальних закладах/ С. Є. Бухальська // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 1. – С. 92–95. **8.** Туровська І. О. Теоретичні засади формування мовленнєвої компетентності у студентів медичних навчальних закладів / І. О. Туровська // Наукові записки національного університету «Острозька академія» серія «Психологія педагогіка», випуск 29. – Острог, 2014. – 175 с. **9.** Туровська І. О. Мовленнєва культура як чинник становлення особистості студента-медика : Українська мова та культура у загальнослов'янському контексті:здобутки та перспективи: тези доповідей Міжнародної наукової конференції. – К. : Університет «Україна», 2014. – 191 с. **10.** Хмеляр І. Дослідницький підхід до організації навчально-виховного процесу в коледжі – умова саморозвитку студента / І. Хмеляр // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2015. – Вип. 45. – С. 178–184. **11.** Примачок Л. Л. Особливості виховання особистості студента-медика / Л. Л. Примачок // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 1. – С. 59–65.

Рецензент: д.психол.н., проф., Ставицький О. О.